

Journal of Tourism and Gastronomy Studies

Journal homepage: www.jotags.org

Ahlâkî Motif Olarak “Turist Rehberi” (“Tourist Guide” As Moral Motif)

* Mehmet Alparslan KÜÇÜK^a

^a Gazi University, Faculty of Tourism, Department of Travel Management and Tourism Guidance, Ankara/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim

Tarihi:01.04.2017

Kabul Tarihi:06.06.2017

Anahtar Kelimeler

Ahlak

Etik

Rehber

Turist rehberi

Turizm

Öz

İnsanı diğer varlıklardan ayıran ve üstün kılan en önemli meziyet, “ahlâk”tır. Ahlâk, toplumların varolma, birarada yaşayabilme kaynağı ve dinin en önemli unsurlarındandır. Çünkü din, insanların kurtuluşunu sağlayabilecek bir reçetedir. Bu bağlamda dinin etkin olduğu tüm sektörlerde ahlâk, ortak bir özellik olarak kendisini hissettirmektedir. Sözkonusu sektörlerden birisi de turizmdir, turizm rehberliğidir. Çünkü ahlâk, tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de “anahtar” kavramdır. Turizm sektöründeki tüm işletmeler/hizmetler ve bu hizmetlere bağlı görev yapanlar, özellikle turist rehberleri, ahlâk/ahlâk felsefesini benimsemek ve yaşamak ile yükümlüdür. Bu noktada turist rehberlerinin ahlâkî açıdan bazı sorumlulukları bulunmaktadır.

Keywords

Morality

Ethic

Guide

Tourist guide

Tourism

Abstract

Morality is the most important virtue that distinguishes man from other beings. It is the source of living in communities. Morality, religion is one of the most important elements. Because religions have prescriptions that will lead people to salvation. Moral value is a common feature in all sectors where religion is active. One of these sectors is tourism, tourism guide. Morality is “the key concept”. Guides are obliged to move around the moral/moral philosophy. They are required to adopt and live the moral philosophy.

* Sorumlu Yazar.

E-posta: makucuk@gazi.edu.tr (M. A. Küçük)

GİRİŞ

İnsanın var olduğu her alanda, ahlâkî çerçevede bir kurallar silsilesi bulunmaktadır. Çünkü ahlâk, yaşam biçimi ve davranış noktasında, “nasıl” sorusunun muhatabı olmaktadır. “Toplum içinde kişilerin uymakla yükümlü olduğu davranış biçimleri veya kurallar” şeklindeki tanımdan da anlaşılacağı gibi ahlâk, toplum içerisindeki davranış motiflerinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ahlâk, aynı zamanda, insanın karakter yapısını ve davranışlarını da düzenlemektedir. Bu bağlamda o, insanı diğer varlıklardan ayıran ve farklı kılan en önemli özelliktir, fazilettir. Ahlâk ayrıca “İnsanlarının sahip olduğu inançlar ve bu inançlara bağlı olarak yerine getirmeğe çalıştıkları ibadetler ve ahlâkî kurallar bütünüdür” şeklindeki din tanımında da açıkça görülebileceği gibi dinin en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Peygamberimiz Hz. Muhammed, kendisine “Din nedir?” diye sorulduğunda “Din, güzel ahlâktır.” cevabını vererek dindeki en önemli unsurun “ahlâk” olduğunu dile getirmiştir. Çünkü din; “inanç/iman, ibadet ve ahlâk” olmak üzere üç ana maddeden oluşmakta ve ahlâk da bütünün bir parçası olarak dinin içerisinde yer almaktadır.

Yahudilik’te “On Emir”, Hıristiyanlık’ta “İsa’nın Dağdaki Vaazı”, İslâm’da “Oniki Emir”, Konfüçyüsçülük’te “Konfüçyüs’ün Konuşmaları”, “Büyük Bilgi” ve Hinduizm’de “Sekiz Dilimli Yol” şeklinde formüle edilmiş maddelerin temelinde de “doğruluk, dürüstlük, sevgi-saygı, insan başta olmak her türlü canlıya iyi davranma, hoşgörülü, merhametli ve adil olma” gibi evrensel ahlâkî öğütlerin yer alması ahlâkın; hemen hemen tüm dinlerin temelini oluşturduğunu açıkça göstermektedir. Çünkü dinler, insanları ebedî hayatta kurtuluşa ulaştıracak, içerisinde “ahlâkî değerler” olan reçeteler sunmaktadır. Böylece ahlâk, dinin amel boyutunda devreye girmekte ve birey ile toplum hayatına yansımada temel fonksiyon olarak faaliyet göstermektedir. Hz. Muhammed’e “Hangi amel daha üstündür?” şeklinde sorulan soruya, onun “Güzel huy” şeklindeki cevabı ile “İmanı en üstün olan, ahlâkî en üstün olanıdır...En hayırlı olanınız ahlâkî en güzel olanınızdır” hadisleri de amel-ahlâk ile ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca millî şairimiz merhum Mehmet Akif Ersoy’un “Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır. Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır” ve Mevlana’nın “Bütün cihamı araştırdım, güzel ahlâktan daha üstün bir liyakat bulamadım” sözleri de amel-ahlâk ilişkisini teyit eden diğer örneklerdendir(Türer v.d. 2007:14,22, 35; Kılıç 2009:87; A. Küçük 2015:17; Çapcıoğlu 2015:183; Küçük 2015:440-441, 445-446; Yaka 2015:368; Koca 2016:176; Komisyon 2016:106).

Ahlâk, genel anlamda tüm dinlerde ortak bir özellik olup, evrensel yapısı itibariyle her alanda, sektörde kendisini hissettirmektedir. Bu alanlardan, sektörlerden birisi de turizmdir, turizm rehberliğidir. Çünkü bir rehber/turist rehberi, her alanda, ahlâkî değerlere uygun davranış sergilemekle yükümlüdür. *Ahlâkî Motif Olarak “Turist Rehberi”* başlıklı¹ makalemizde de turist rehberlerinin özellikleri ahlâk çerçevesinde konu edilmiştir.

¹ Bu makale, Bartın Üniversitesi tarafından 13-14 Mayıs 2015’de düzenlenen *Geçmişten Geleceğe Ahlak Sempozyumu*’nda sunulan ve sempozyum bildiri kitabında yayınlanan “*Turizm/İnanç Turizmi-Ahlâk İlişkisi*” adlı bildiri temel/esas alınarak hazırlanmıştır.

Ahlâk, Turist, Rehber ve Turist Rehberi Kavramlarına Genel Bir Bakış

Ahlâk, “*Hulk/huluk*” kelimesinin çoğulu olup, “*karakter, huy, kişilik, seciye, mizaç, erdem, adet, alışkanlık, gelenek ve sünnet*” gibi anlamlara gelmektedir. O, terim olarak, *doğuştan veya terbiye ile sahip olunan nitelik, davranış veya topluma göre belirlenen ve uymakla yükümlü olunan davranış şekilleri* olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda ahlâk; genel bir yaşam biçimi, bir gruba veya topluluğa özgü davranış şekli ve hayat biçimleri üzerine yapılan düşünsel tartışmalar olmak üzere üç farklı yapıda dikkat çekmektedir. *İyi veya kötü huyların neticesinde meydana gelen davranışlar* şeklindeki tanımından da anlaşılacağı gibi ahlâk; hayatın bir parçası olarak hem iyi (ahlâk-ı hasene) hem de kötü huyları (ahlâkı zemime) ihtiva etmektedir. Zaten “*ahlâksız*” tabiri yerine “*kötü ahlâklı*” tabirinin kullanıldığına dikkat çekilmesi de bunun bir göstergesidir. Ancak ahlâksız tabiri ile esasen “*toplumda ‘iyi ahlâk’ olarak kabul edilen davranış düzenine uymayan kişi*” kastedilmektedir.

Değerler sistemini meydana getiren kurallardan oluşan ahlâk kelimesine karşılık, Yunanca “ethos” ve Latince “mos” (töre, karakter) ile ifade edilen “etik” kavramı da kullanılmaktadır. Ahlâk kavramı ile bütünleşmiş ve yer yer ahlâk kavramının yerine kullanılan etik, isim olarak “töre bilimi ve tüm meslek dalları arasında insanoğlunun uyması veya kaçınması gereken davranışlar” ve sıfat olarak “ahlakî, ahlâk ile ilgili” anlamında kullanılmaktadır. Ancak etik, felsefî bakış açısıyla konu edilmekte ve bu bağlamda “ahlâk felsefesi (ilmi)” veya “ahlâkı konu edinen felsefe dalı” olarak tarif edilmektedir. Etik genel anlamda toplum içerisindeki ilişkileri ve davranışları düzene koymak amacıyla oluşturulmuş normlar ve değerler sistemi olarak da değerlendirilmektedir. Etik, doğru ve yanlış davranışın teorisi; ahlâk ise bu teorilerin bir uygulaması, pratiği konumundadır. Etik ve ahlâkın, hem bireysel hem de toplumsal yönü bulunmaktadır. Bireysel yönü ile erdemli birey; toplumsal yönüyle erdemli bir toplum olma hedeflenmektedir (Sami 1985:18; Çağrırcı 1989:1-9; Ateş 1992:3; Tunç 2010:1-2,5; Yılmaz 2010:7; Görgün 2010:8; Aktaş 2014:24; Küçük 2015:437-440; Çapcıoğlu 2015:183; Arslan 2015:349; Koca 2016:173).

Turist ise *tatil, eğlence, sağlık, din, spor gibi çeşitli amaçlarla ikametgâh adresi dışındaki destinasyonlara seyahat eden ve burada para kazanma hedefi olmaksızın bir geceden az olmamak kaydıyla kalan, seyahati sonunda da yaşadığı yere geri dönen kişi* olarak tanımlanmaktadır. Turizm İşbirliği Nizamnamesi’nin aynı maddesinde de turist, “*Çeşitli amaçlar çerçevesinde toplu veya bireysel olarak seyahat eden yerli ve yabancı kimseler*” olarak ifade edilmektedir (Küçük 2015:14-15; Goeldner-Ritchie 2006:582; http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/kla/pshe/nss-curriculum/tourism-and-hospitality-studies/Tourism_English_19_June.pdf (11.05.2017)).

Rehber, Farsça “*yol gösteren, kılavuz*”; rehberlik ise “*yol göstermek, kılavuzluk etmek*” anlamına gelmektedir. Rehberlik, alanında uzman kişiler tarafından belli bir süreç içerisinde bir kişiye veya topluluğa refakat etme, onları anlayabilme, problemlerini çözebilme, kararlar alabilme ve geliştirebilme amaçları çerçevesinde yapılan çeşitli uygulamalardır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi rehberlikte *insan/toplum, refakat/yardım, süreç ve rehber* olmak

² Ahlâk kelimesinin, yaratmak ve yaratılış anlamında “*hilkat*” kelime kökünden geldiği ve bu kelimenin çoğulunun da “*huluk*” olduğu ifade edilmektedir (Yardımcı 1998: 392). Ayrıca “*Huluk*” kelimesinin insana has karakter özelliği ile birlikte hayvanlara özgü bir özellik olarak kullanıldığı da dile getirilmektedir. Hatta bir komutanın “*Horozun cömertliği, tavuğun şefkati, aslanın cesareti, domuzun ataklığı, tilkinin kurnazlığı, köpeğin yaralara sabrı, turnanın gözetleyiciliği, karganın tedbirliliği, kurdun hilesi ve güvercinin rehberliği*” gibi hayvanların ahlâkına sahip olması gerektiği de rivayet edilmektedir (Koca 2016:175).

üzere dört unsur dikkat çekmektedir(Ay 2010:179-181). Turist Rehberi ise “*Dünya Turist Federasyonu Birliği*”nce, turistlere kendi dillerinde bir bölgenin doğal ve kültürel mirasını tanıtan, ilgili kurum/kuruluş tarafından kendisine yetki verilen ve alanında uzman, özgü niteliklere sahip rehber olarak tanımlanmaktadır. 6326 Sayılı *Turist Rehberliği Meslek Kanunu*’na göre de Turist Rehberi, kayıtlı oldukları oda tarafından bir yıl süreyle geçerli olmak üzere mesleğini fiilen icra edebileceklerine dair verilen izin belgesine ve turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip kişi olarak tanımlanmaktadır.

Rehberlik; turizm sektörünün en önemli ayağını oluşturmaktadır. İnsanlık tarihi kadar eski olan ve insanın fitratında yer alan rehberlik, insanlara yardım etme hususunda ortaya çıkarılmış zamanla sektör haline gelmiş bir anlayıştır. Çünkü insan, yapı itibariyle rehberliğe muhtaçtır ve bir rehberine tabi olma isteğine sahiptir. Hem yönetici ve eğitici hem de kültür yorumcusu/aracısı olma gibi fonksiyonel bir yapıya sahip olan rehberler, bireysel bir yapının değil, toplumsal/millî bir anlayışın, hatta bir devletin/ülkenin de temsilcisi konumuna sahiptir. Onlar, kendi şahsında mensubu olduğu toplumun ve dinin de bir göstergesini oluşturmaktadır. Rehberler, refakatçilik/kılavuzluk özelliği ile birlikte insanların sıkıntılarını çözme, dertlerine derman olma, onlara yol gösterme noktasında öncü/lider kişilerdir. Hangi sektör olursa olsun rehberlerin özelinde, kendi toplumlarına rehber olarak gönderilen “*Peygamberler*” yer almakta ve onlar, rehberliğin “*prototipi*” olarak kabul edilmektedir. Çünkü din, ahlâkî hayatın en olgun biçimini peygamberler aracılığıyla insanlara aktarmaktadır. Bu bağlamda onlar; ahlâkî yapı bakımından hem mükemmel bir eğitimci, öğretmen hem de rehberdir(Küçük 2015: 454-455,461; Ateş 1992:3; Yarcan 2007:35; Türer v.d.2007:23; Ay 2010:179-180; Kenyon v.d.2009:12-13; Baş 2015:295; Turist Rehberliği Meslek Kanunu, Kanun No. 6326, 22 Haziran 2012 Cuma, Sayı: 28331; [http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide\(12.02.2017\)](http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide(12.02.2017))).

Ahlâk İlkesi Çerçevesinde “Turist Rehberi”nin Özellikleri

Seyahat etme, insanoğlunun hayatındaki en önemli ve vazgeçilmez arzuları/ tutkuları arasındadır. Çünkü insanoğlu yapı itibariyle seyahat etme fitratı ile yaratılmıştır. O, sosyal ve gezgin bir varlık olarak seyahat etme, konaklama ve eğlenme özelliğine sahiptir. Konaklama, seyahat ve eğlence hizmetleri ise turizm sektörünün temel unsurlarındandır. Turizm, hizmet endeksli ve sürdürülebilir bir faaliyet olarak da önemli bir sektördür. Her sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de ana ilke “*ahlâk*” olmuştur/olmaktadır. Çünkü ahlâk, hayatın her alanında mevcut olup, hayatın içerisindedir. Diğer bir ifade ile ahlâk, teorik değil, pratiğe/uygulamaya dayalıdır.

“*Profesyonel Turist Rehberliğinin Yeterliliklerinde Bulunan Yetkinlik Unsurları*” arasında “*meslek ahlâkına sahip olma*” özelliğinin yer alması ve turistlerin, görevlilerden “*güler yüzlü³ olması, nazik ve kibar olmaları, dedikodu yapmamaları ve sır saklayabilmeleri*” gibi bazı beklentilerinin olması da ahlâkın turizm sektöründeki yerini ve önemini açıkça ortaya koymaktadır. Benzer örnekleri, turizmin diğer faaliyet alanlarında da görebilmek mümkündür. Konaklama işletmesinde görev almak isteyenlerin; “*sabırlı ve düzenli, saygılı, nazik, güler yüzlü, hoş görülü, soğukkanlı, iş arkadaşları ile uyumlu çalışma, temiz ve bakımlı olma, insanlarla iyi iletişim kurma...*”

³ Peygamberimiz “(Mümin) Kardeşine güler yüz göstermen sadakadır...” diyerek güler yüzlü olmanın önemine dikkat çekmiştir(Sadak 1980:119; Şeker 2011:126).

şeklinde özetlenebilecek özelliklere sahip olması gerektiğinin belirtilmesi de bu husustaki başka örneklerdendir. Bu bağlamda turizm ile birlikte tüm sektörlerde bir işin ahlâk ilkeleri çerçevesinde yapılması önem taşımış ve *iş hayatındaki kararların ve davranışların temel ahlakî standartlar çerçevesine oturtulması* olarak tanımlanan “*iş/meslek ahlâkı/etiği*” kavramı ortaya konulmuştur. Hatta tüm kurum ve kuruluşlarda⁴, haksız uygulamaları ortadan kaldırma, meslekî ilişkilere yön verme ve ahlakî standartların ortaya konulması amacıyla “*Etik Kodlar(İlkeler)*” belirlenmiştir(Tour Guiding 2006:304-305; Efendi b.y.?:103-104; Türer v.d. 2007:13; Yarcan 2007:33; Yılmaz 2010:21; Görgün 2010:18; Akoğlan 2013:419; Küçük 2015:446-447, 463).

Türklerin, mesleği “*yol*” tabiri ile ifade etmesi ve meslek/iş ahlâkını en önemli faziletlerden hatta yolda/meslekte büyüklüğü soyda büyüklükten daha faziletli kabul etmesi de iş ahlâkına verilen önemin bir göstergesini oluşturmaktadır⁵. Zaten millî şairimiz Mehmet Akif Ersoy da “...*Fakat, ahlâkın izmihlali en müthiş bir izmihlal; Ne millet kurtulur, zira, ne milliyet, ne istiklâl. Oyuncak sanmayın! Ahlâk-i millî, rûh-i millidir; Onun iflâsı en korkunç ölümdür: Mevt-i küllidir...*” diyerek ahlâkın yok olmasını bir milletin toptan yok olması ile eşdeğerde değerlendirmiştir. Çünkü Hz. Muhammed “*Muhakkak ki ahlâkı en güzel olan kimseler, sizin en hayırlılarınız dandır*” diyerek ahlâklı olmayı hayırlı insan olmakla özdeşleştirmiştir. Hatta Hz. Muhammed kendisi de her fırsatta “*Allah’ım, en güzel ahlâk şekline sahip olmayı bana nasip et...*” şeklinde dua ederek ahlâkın önemine dikkat çekmiştir(Sadak 1980:119; Ersoy 1990: 249; Kılıç 2009:87-88; Arık 2015:498).

Turizm sektörü de iş ahlâkı temeli ekseninde, ahlâk konusuna kayıtsız kalmamış, 1890 yılında yayınlanan “*Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname*”de, “...*Mesleğin uygulaması sırasında gerekli iyi niyet ve ahlak kurallarını önde tutarak...*” ifadesi ile ahlâk, turizmin temel kaidesi yapılmıştır. Daha sonra Dünya Turizm Örgütü, 13. Genel Kurulu’nda (1 Ekim 1999), “*Turizmin toplum ve çevreye olumsuz etkilerini azaltmak, dünya turizminin sorumlu ve sürdürülebilir gelişimini bir dizi ilkeye bağlama*” amacına yönelik olarak “*Turizmde Global Etik İlkeler Bildirgesi*”; Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), *Turizm Ahlak İlkeleri*; Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB), *Genel Meslek Kuralları*; Dünya Turist Rehberleri Birlikleri Federasyonu, *Rehberlik Uygulama İlkeleri* ve Avrupa Turist Rehberleri Federasyonu, *Kalite Anlaşması* gibi ilkeler belirlemişlerdir(Tetik 2006:12; Yarcan 2007:36; Yılmaz 2010:26-28; Küçük 2015:447-452).

Turizm sektörünün ortaya koyduğu ahlâkî ilkeler/kurallar, turist rehberlerini de kapsamıştır/kapsamaktadır. Çünkü turist rehberleri, turist kabilelerinin öncüsü/lideri olarak sorumluluk sahibi kimselerdir. Onlar, kendilerine peygamberlerin yaşamlarını örnek almak ve “*model*” olarak “*ahlâklı*” bir hayat standardına sahip olmakla

⁴ “*Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*”te de, Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken sözkonusu Yönetmelikte belirtilen etik davranış ilkelerine uymakla, “*Etik Sözleşme*” belgesini imzalamakla yükümlü olduğu ve amirlerin, bu Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkelerine uygunluk açısından değerlendirmesi gerektiği açıkça belirtilmektedir(Bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050413-6.htm>(11.05.2017)).

⁵ İsmail Hami Danişmend de, Mouradgea d’Ohsson’un “*Tableau genereal de L’Empire Ottoman*” adlı eserinden alıntı yaparak Türkler’in ahlâkî yapısı ile ilgili şu bilgileri paylaşmaktadır:“*Osmanlı Türkleri, diğer faziletleri kadar namuskârlık, dürüstlük ve doğruluk gibi Kuran’ın en kuvvetli hükümlerine dayanan meziyetleri itibariyle de şayanı takdirdirler...*”(Danişmend b.y.?:V. Ayrıca Türkler’in ahlâkî yapı ve meziyetleri ile ilgili diğer örnekler için aynı esere bakılabilir).

yükümlüdür. Ahzab Suresi'nin 21. Ayeti'ndeki “*Ey inananlar!...Resulullah, en güzel örnektir*” ve Kalem Suresi'nin 4. Ayeti'ndeki “... *Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin*” ifadeleri de rehberlerin anahtar kavramını oluşturmaktadır. Peygamberimiz Hz. Muhammed de “*Bir mümin, güzel huyu sayesinde gece namaz kılan, gündüz oruç tutan bir kimsenin mertebesine ulaşır.*” diyerek ahlâkın konumuna ve önemine dikkat çekmiştir.

Rehber, bir arabulucu olarak, ahlâkî bakımdan turistler ile acenta arasında bir denge kurma zorunluluğuna da sahiptir. Bu noktada acenta ise rehberlerin, tur süresince, her yönüyle iş ahlakına sahip olmalarını istemekte ve beklemektedir. Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği'nde “*Genel ahlak kurallarına ve eğitim programının düzenine uymamak veya düzeni bozmak*” ve rehberlerin “*Kaçak Rehberlik Problemi*” ile ilgili değerlendirmelerinde “*Eğitim ve Meslek Ahlakı Bilinci Geliştirilmeli*” maddesinin yer alması da yukarıdaki beklenti ve arzuların bir göstergesini ifade etmektedir(Sadak 1980: 118; Tetik 2006: 66; Küçük 2015:454-455).

Aşağıda da görüleceği gibi turist rehberlerinin sahip olması istenen maddelere bakıldığında, genel anlamda bir insanda/toplumda bulunması gereken insanî değerlerin/ahlâkî özelliklerin ön plânda olduğu dikkat çekmektedir. Burada temel unsur, tüm rehberlerin görevini en verimli, en güzel biçimde yapmaya gayret etmesidir. Zaten Hz. Muhammed, “*Sizden biriniz bir iş yaptığı zaman, onu en güzel şekilde yapsın*” diyerek görevleri hakkıyla yapmayı öğütlemiştir. Bu husus, hem meslekî sorumluluğun hem de imanın tezahürünün bir göstergesidir. Bu nedenle ahlâk, hem turizm sektörü hem de turist rehberi için anahtar kavram olmaktadır. Çünkü başın, vücuttaki değeri ne ise rehberin de toplumdaki değeri odur. Baştaki herhangi bir sıkıntı vücudun tüm bölgelerinde hissedilebilmektedir. Bu noktada vücudun sağlıklı olmasında başın sağlıklı olması temel esastır. Bir lider, yönetici olarak rehberin de toplumun başı/lideri olarak ahlâklı olması temel esastır. 2011-2012 yılları arasında “...*Rehberlere Yakışmayacak Tutum ve Davranışlarda Bulunmak*” suçundan ceza alan rehberlerin sayısının 93 ile ilk sırada yer alması da bu hususta dikkat çeken bir örnektir(Kotku 1983:16-17; Nebioğlu 2013:72; Küçük 2015:455-456).

Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği'nde de belirtilen rehberde yer alan/ alması gereken vasıflar⁶, ana başlıklar altında ahlâkî çerçevede kısaca maddelendirilmektedir⁷. Bu maddeler, rehberin görevini layıkıyla yapmasının temel kriterlerindedir.

1. Rehber, turistlere dürüst ve samimi davranmak, kötü izlenimlere sebebiyet verecek yaklaşımlardan kaçınmak ve grup veya toplumun çıkarını/faydasını ön plânda tutmakla yükümlüdür. Bu ilke, dinlerin ortak emir ve ahlâkın temel maddelerinden olan “*doğruluk, dürüstlük ve sadakat*” ile özdeştir. Çünkü doğruluk, dürüstlük ve sadakat; insanın hem düşüncelerinde hem de davranışlarında tutarlı olmasını ifade etmektedir. Mevlana'nın “*Ya görüldüğün gibi ol, ya da olduğun gibi görün*” sözüyle kısaca özetlenebilen bu husus, insanda oturmuş kişiliğin, yerleşmiş kimliğin bir işaretidir. Peygamberimiz Hz. Muhammed de “*İslâm ve iman nedir*” sorusuna, “*Allah'a inandım de, sonra da dosdoğru ol...*” şeklinde cevap vererek doğruluğun önemini açıkça ortaya koymaktadır. Peygamberlik

⁶ Bu vasıflar; sadece turist rehberi değil, diğer sektörlerdeki tüm rehberler ile birlikte bir gruba/topluluğa hitap eden kişiler için de geçerlidir.

⁷ Bu maddeleri çoğaltmak mümkündür, ancak burada ahlâkî vasıflara ait örnekler çerçevesinde birkaç madde ile yetinilmiştir. Ayrıca bu maddeler, şöyle veya böyle genel olarak, T.C. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulunca, *Kamu Görevlileri Etik Rehberi* ile birlikte birçok kurum ve kuruluşun etik rehberinde de yer almaktadır.

görevinden önce kendisine, doğru sözlü ve sözüne güvenilir kimse anlamında “*El-Emin*” lakabı verilen Peygamberimiz; “*Bizi aldatan bizden değildir....Müslüman’ın daha faziletli olanı, insanların elinden ve dilinden selamette olduğu kimsedir, imanın daha faziletli (üstün) olanı da güzel ahlaktır*” diyerek bu düşünceye ve uygulamaya en güzel örneği vermiştir. Ayrıca turistler, birer emanettir. Emaneti korumak, Allah’ın bir emri ve Müslümanlığın faziletlerindedir. Dolayısıyla turistlerin çıkarlarını korumak, menfaatlerini gözetmek genelden özele uzanan bir biçimde rehberin temel vazifelerindedir(Efendi b.y.?:111-114; Gül 2007:20-31; Şeker 2011:116; MEGEP 2013:12; Küçük 2015:444, 456-457; Komisyon 2016:58-60; [http:// www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44\(23.01.2017\)](http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44(23.01.2017))).

2. Rehber, tavırları ve davranışları ile kendisini kabul ettirebilme ve hitap edebilme kabiliyetine sahip olmalıdır. Bir rehberin, grup/topluluk üzerindeki etkisi, onun “*konuşma, ikna yeteneği/kabiliyeti*” ile birlikte *yaşantısı, davranışları ve örnek kişiliği* ile doğru orantılıdır. Bu bağlamda rehberin gruba/topluluğa kendisini kabul ettirmesi, hem rehberin kişisel özelliğine ve çabasına hem de turist grupların mahiyetine/biçimine bağlı olarak çift yönlü bir özellik göstermektedir. Çünkü iyi bir hitabet ve ikna kabiliyeti, rehberin liderlik edebilme özelliğinin de anahtarıdır. Bunun için rehberin, plânlı ve programlı bir sistem, bilgi-birikim ve “*özgüven*” sayesinde savunduğu düşünceye inanması ve bu düşüncesinin arkasında durabilmesi gerekmektedir. Başarıya ulaşmanın temel şartı, kararlı olmak ve amacını gerçekleştirebilme ihtimaline karşı inancını kaybetmemektir.

Rehberin özgüvene sahip olması ile liderlik arasında olumlu bir ilişki sözkonusudur. Peygamberimiz, hem sade bir yaşam hem de konuşma biçimi ile kendisine inanan veya inanmayan herkesin takdirini kazanmıştır. O, hem nazik, kibar, aşırı gösterişten kaçınan mütevazî bir insan olmuş hem de konuşmalarının açık, veciz ve akıcı olmasına, sözlerinin tane tane, hatta söylediği kelimeleri sayılabilecek şekilde olmasına özen göstermiştir. Hz. Muhammed, “*Ben Arab’ın en fasihiyim...*” diyerek kendisini de kısaca özetlemiştir. Zaten İsrâ Suresi’nin 53. Ayeti (*Kullarıma söyle, en güzel sözü söyleyinler...*) ile “*güzel söz sadakadır*” hadisi de konuşma adabının, biçiminin nasıl olması gerektiğini kısaca belirtmektedir (Ateş 1992:4; Tetik 2006:57-59, 61-62; MEGEP 2006:14; Gül 2007:19-23; Şeker 2011:111-114,117, 121-123; Nebioğlu 2013:68; MEGEP 2013:14-15; Küçük 2015:457; Komisyon 2016:39; [http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf\(26.02.2017\);http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44\(23.01.2017\)](http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf(26.02.2017);http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44(23.01.2017))).

3. Rehber, insanların rengi, cinsiyeti, etnik kökeni, dinî düşünceleri/nançları gibi farklılıkları konusunda hassas ve tarafsızdır. Diğer bir ifade ile rehber, *kucaklayıcı bir kişiliğe sahip olarak grup üyelerinin farklı milliyet, din, dil, ırk ve cinsiyetten olabileceklerini bilmekte ve çatışma ortamını yatıştırabilmektedir.* Rehber ayrıca *ayırım gözetmeksizin grubun tüm üyeleriyle yakın ilişkiler kurabilmeli, herkese eşit davranabilmeli ve objektif olabilmelidir.* Rehberin ait bu özellikler; “*adalet*”, “*kucaklayıcılık*” ve “*hoşgörü*” ilkeleri ile özdeşdir. Çünkü adalet, ahlâkın en temel kavramlarından. Zaten Cuma hutbelerinde okunan Nahl Suresi’nin 90. Ayeti de bu husustaki en güzel örnektir. Bu bağlamda rehberin de, grup içerisinde cinsiyet, ırk ve renk gözetmeksizin her bir bireye aynı ilgiyi ve saygıyı gösterebilmesi, rehberdeki adalet duygusunun ve ahlâk anlayışının gelişmiş olması ile doğru orantılıdır. Hz. Muhammed’in adaletinin, peygamberliğinden önce de kendisine inanan veya inanmayan herkes tarafından kabul edildiği ve tartışmalı meselelerde de hakem tayin edildiği bilinmektedir. Buna en güzel örnek şu

olaydır: “*Kâbe'nin onarımı esnasında, Hacerü'l Esved'i yerine kimin koyacağı konusunda kabileler arasında tartışma çıkar. Kabileler birbirleriyle harbe tutuşacaklar. Hz. Muhammed hakem tayin edilir. O da herkesi memnun edecek bir çözüm yolu üreterek bir örtü getirip Hacerü'l-Esved'i onun üzerine koydurtur. Bütün kabilenin önde gelenleri, örtünün birer ucundan tutarak taşı yerine koyarlar*”(Diğer örnekler için bkz. Küçük 2015:460). Çünkü “*Her insan ayrı bir dünyadır*” felsefesi ile “*senin dinin sana benim ki bana*” ilkesi aynı anlayışa hizmet etmektedir. Ayrıca İslâm'da, ayırım yapılmaksızın tüm insanlara değer verilmesi temel kaidedir ve “*insanî değer*” çerçevesinde bir yaklaşımdır. Bu değer, rehberin kucaklayıcı kişiliğe sahip olması, onun grubu/topluluğu bütünleştirme ve kaynaştırma özelliği ile de alâkalı olup, “*Birlikte rahmet, ayrılıkta azap vardır*” hadisi ile de örtüşmektedir. Çünkü âlemlere rahmet olarak gönderilmiş Hz. Muhammed, bir rehber olarak her kesimden insanı kucaklamış ve birlik, beraberlik ortamının oluşmasını sağlamıştır. Zaten Peygamberimiz de, inanan veya inanmayan tüm insanlara hoşgörü göstermiş ve herkese eşit, adil davranmıştır. Hatta Peygamberimizin “*Bir gün önümüzden bir cenaze geçtiği ve Rasûlullah'ın ayağa kalktığı, sonra yanındakilerin de kalktığı, Ardından kendisine: 'Ya Rasûlullah! O bir Yahudi ölüsü idi.' denilmesi üzerine O da; bir insan değil midir?*” şeklinde cevap vermesi onun eşitlik ve hoşgörü ilkesinin en güzel örneklerindedir. Çünkü İslâm'da, hoşgörünün olduğu toplumlarda her türlü güzelliğin ortaya çıktığına inanılmaktadır(MEGEP 2006:14-15; Koyuncu 2006:59-61;Gül 2007:53-54,59-66; Kılıç 2009:85-87; Nebioğlu 2013:68; MEGEP 2013:12; Küçük 2015:457-458; Komisyon 2016:56-57, 64-66; http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf(26.02.2017).

4. Rehber, *iyi ve ölçülü bir mizah anlayışına sahip, güler yüzlü, nazik ve saygı ve sevgi göstermede ölçülü olmalıdır*. Bu ilke; rehberlik görevinin, sevgi ve saygı bakımından önemli bir işlevi olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü İslâm'da insanları güler yüzle karşılamak, bir iyilik olarak değerlendirilmektedir. “*Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır*” vecizesi ile doğru orantılı olarak bu ilke, hoşgörü, sevgi ve saygı düşüncesinin bir yansımasıdır. Bu bağlamda rehber, bir ölçü dahilinde mizaha sahip olmalı ve hoşgörü çerçevesinde insanların gönlünün hoş olmasına vesile olmalıdır. Peygamber Efendimiz de ölçü çerçevesinde bir mizah anlayışına sahip olmuştur. Bu konuda çok sayıda hadis mevcut olup, bunlardan bir tanesi şöyledir: “*Bir adam, Hz. Muhammed'e gelerek, 'Ya Resulullah! Beni bir deveye bindir! Der. Peygamberimiz de seni deve oğluna bindireceğiz. Adam, deve oğlundan deve yavrusunu anlayarak ben deve yavrusunu ne yapayım. Bunun üzerine Hz. Muhammed Deve, deveden başka bir şey doğurur mu! der*”.

Ayrıca İslâm'da, ifrat ve tefrit yerilmiş ve “*orta yol*” temel kaide yapılmıştır/ yapılmaktadır. Rad Suresi'nin 8. ve Kasas Suresi de 77. Ayeti'nde de “*Allah katında her şey bir ölçüye göredir...ahret yurdunu ara, dünyadaki nasibini de unutma...*” denilerek insanlara ölçülü olunması emredilmiştir. Hz. Muhammed'in de ölçülü olma noktasında hem uygulamaları hem de hadisleri mevcuttur. Bu noktada rehber de ölçülü olma ve orta yolu benimseme noktasında gruba/topluluğa karşı bir yükümlülüğe sahiptir (Sadak 1980:108; Yardım 1998:303-310; Tetik 2006:59-60; MEGEP 2006:15; Gül 2007:32; Şeker 2011:125; Nebioğlu 2013:68; MEGEP 2013:15; Küçük 2015:458-459).

5. Rehber, *protokol kurallarını bilmeli ve kişileri veya topluluğu muhatap alabilmelidir*. İnsanoğlu, Allah'ın kendisine ruhundan üfürdüğü (Secde Suresi 9) ve dolayısıyla saygı görmeye lâyık üstün bir varlıktır. İslâm dini,

insanı, dünya hayatının merkezine koymuş ve onun ahlakî yapısı dolayısıyla bütün varlıklardan üstün tutmuştur. Allah'ın meleklerle karşı övüldüğü insanın bu övgüdeki paylardan birisini de onun ahlâklı olmasıdır. Dolayısıyla bu madde, “*Edep ve Alçakgönüllülük*” anlayışı ile bütünleştirilebilmektedir. Çünkü alçakgönüllü insan, edep-haya ölçüsü çerçevesinde hareket eden insandır. Peygamber efendimiz, “*Ben ne bir kralım, ne de bir zorbayım; bilakis Mekke’de, et kurusu yiyen Kureyşli bir kadının oğluyum...*” diyerek alçakgönüllülük örneği göstermiştir. Alçakgönüllü olmak, bir davranış biçimi olmakla birlikte insan karakterinin de ölçüsü konumundadır. Bu husus, Kuran’da (Furkan Suresi 63, İsrâ Suresi 37) “*Rahman’ın kulları yeryüzünde vakarlı, ağırbaşlı yürürler... Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; ne yeri delebilsin, ne de boyca dağlara erişebilirsiniz*” ifadesi ile açıkça zikredilmektedir. Bu bağlamda rehber de kibirden uzak, alçakgönüllülük esas çerçevesinde gruba/topluluğa karşı sorumluluğu bulunmaktadır (Yardım 1998:407-409; MEGEP 2006: 15; Şeker 2011:126; Nebioğlu 2013:69; Küçük 2015:459; Arslan 2015:352-353).

6. Rehber, *turistlerin ihtiyaçlarını ve beklentilerini hissedebilmeli, karşılayabilmeli ve çevreye karşı duyarlı olabilmelidir.* Bu madde ile “*Komşusu aç yatarken tok yatan bizden değildir*” ve “*Kim Allah’a ve ahirete inanıyorsa misafirine ikram etsin. Onun caizesi bir gün ve bir gecedir. Misafirlik üç gündür. Bundan fazlası sadakadır... Kim bir cemaate misafir olur ve fakat misafir, (ağırlanmaktan) mahrum kalırsa, -ona yardım her Müslüman üzerine hak (vazife) olması hasebiyle- bir gecelik masrafını o cemaatin ekininden ve malından alır....*” hadisleri aynı anlayışa hizmet etmektedir. Burada, yardımlaşmanın, dayanışmanın ve kaynaşmanın açık bir göstergesi sözkonusudur. Yardımlaşmanın, dayanışmanın hâkim olduğu bir yerde toplumsal barış ve huzur olmaktadır. Hatta Kuran ayetlerinin de toplumun ihtiyacına göre indiği göz önünde bulundurulur ve Peygamberimizin insanların ihtiyaçları çerçevesinde hareket ettiği düşünülürse rehberin buradaki fonksiyonu da net olarak anlaşılabilir. Ayrıca Türk kültüründe ve İslâm geleneğinde misafirperverlik esastır. Bu misafirperverlik özelliği rehberde de yansımaktadır. Dolayısıyla rehber, misafirperverlik özelliğiyle ev sahibi konumundadır ve dolayısıyla hiçbir özveriden kaçınmamalı ve turistlerin ihtiyaçlarını ön plânda tutmalıdır (Tetik 2006:66; Nebioğlu 2013:67, 70; MEGEP 2013:15; Küçük 2015:459-460; Komisyon 2016:31).

7. Rehber, *sabır timsali olabilmelidir.* Çünkü rehberlik, uzun bir zaman diliminde, sabır gerektiren bir eylemdir. Rehberlik sürecinde, olumlu veya olumsuz her türlü olay vuku bulabilmektedir. Bu bağlamda rehber, rehberlik faaliyetinde beklenmedik olaylara karşı hazırlıklı olabilmeli, direnme gücüne sahip olabilmelidir. O, liderlik vasıfları arasında yer alan kritik zamanlarda (duygu ve düşünce açısından) *sükûnetini* koruyabilme ve *kendisini denetleyebilme* özelliğini sergilemekle yükümlüdür. Zümer Suresi 10. Ayeti’nde de sabredenlere mükâfat verileceği belirtilmektedir. Peygamberimiz de yaşamından örnekler göstermek suretiyle sabır ile ilgili olarak “*Kimseye sabırdan daha bol ve daha hayırlı bir nimet verilmemiştir*” diyerek sabırlı olmanın önemini vurgulamıştır. Çünkü sabır, insana maddî ve manevî bir güç kazandıran güzel ahlâk örneklerindedir (Sadak 1980:99; Efendi b.y.?:105-106; MEGEP 2006:16-17; Koyuncu 2006:80-81; Ay 2010:214; Nebioğlu 2013:68,70; Küçük 2015: 447-448; Komisyon 2016:69-70; [http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44\(23.01.2017\);](http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44(23.01.2017);) [http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf\(26.02.2017\).](http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf(26.02.2017).)

8. Rehber, *her türlü zararlı alışkanlıklardan ve maddelerden uzak durmalıdır.* Zararlı alışkanlıklardan veya maddelerden uzak durmak, dinin bir emridir(Maide Suresi 90-92). Çünkü insanın çevresi ile irtibat kurabilmesi, uyum içinde olabilmesi, akıl ve zihin sağlığı ile gerçekleşebilmektedir. Zararlı maddeler veya kötü alışkanlıklar, rehberin kabiliyetini, yöneticilik vasfını sınırlayabilmekte ve tartışmaya açabilmektedir (Özer 2010:55-91; Komisyon 2016:94-95; http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf(26.02.2017).

9. Rehber, *randevu saatlerine riayet etmelidir.* Bu ilke, özelde, verdiği sözden dönmeme veya sözünü yerine getirme, “*ahde vefa*” ile genelde, “*kul/insan hakkı*” ilkesi ile özdeştir. İsrâ Suresi’nin 34., Nahl Suresi’nin 91. ve Mearic Suresi’nin 32.Ayeti’nde “*...ahdi yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur...Emanet ve ahitlerini gözetirler...Sözleştiğiniz zaman Allah’ın ahdini yerine getirin...*” denilmekte ve Muminun Suresi 8. Ayeti’nde de Müminler, “*emanetlerini gözetin ve sözlerini yerine getirenler*” olarak tanımlanmaktadır. Çünkü ahde vefa, iyi bir insan veya toplum olmanın temel taşlarından. Rad Suresi’nin 20. Ayeti de bu hususu açıkça teyit etmektedir. “*Peygambere, peygamberlik gelmeden önce bir şeyler sattım. Bir miktar borçlu kaldı. Kalan borcu almak üzere bulunduğu yere gideceğimi vaat ettim. Ancak unuttum. Üç gün sonra hatırlayınca gittim. Bir de ne göreyim, orada beni bekliyor. Bana ey delikanlı bana meşakkat verdin, üç gecedir seni bekliyorum dedi*” şeklindeki hadis de ahde vefanın önemini açıkça göstermektedir. Zaten “*Vefası olmayanın dini de olmaz...Ahde vefa, imandandır*” şeklinde zikredilen sözler de ahde vefanın önemini teyit eden başka örneklerdendir.

Ayrıca randevu saatlerine uymama gibi davranışlarda bulunmak, kul veya insan hakkı ile de ilişkilidir. Çünkü burada başkalarının hakkı söz konusudur ve insan hakları kapsamına giren her şey kul hakkını da ihtiva etmektedir. İslâm dini, kul hakkı hususunda hassasiyeti olan bir dindir(Sadak 1980:110; Polat 1977:202-203; Gül 2007: 35-38; Gürer 2013:205-246; Küçük 2015:461; A. Küçük 2015:17; Polat 2016:687-716; Komisyon 2016:102-103).

10. Rehber, *giyimi-kuşamı ve dış görünümü ile temiz olmalı, hatta çevre anlayışında da temizlik esasına sahip olmalıdır.* Bu madde; “*Temizlik imandandır, imanın yarısıdır*” anlayışına dayanmaktadır. Özellikle İslâm Dini’nde, beden, giyim/ kuşam, ruh ve çevre temizliği olmak üzere çok fonksiyonlu bir temizlik anlayışı mevcuttur. Çevre ödülü olan “*Mavi Bayrak*” uygulamasının temelinde de, temizlik esası yer almaktadır. Çünkü çevre/doğa, insanlara besin kaynağı sağlamak ve yaşamlarının ana malzemelerini sunmaktadır. Zaten Bakara Suresi’nin 29. Ayeti’nde Allah, yeryüzündeki her şeyi insanlar için yarattığını dile getirmektedir. Bu bağlamda İslam’da “*Her can taşıyan varlığa yapılan iyilikte sevap vardır*” hadisi temel ilke olmaktadır. Bu ilke, ekolojik dengenin korunmasını hedeflemektedir. Ayrıca “*Yaratılanı severiz yaratandan ötürü*” anlayışı çerçevesinde insan başta olmak üzere canlı veya cansız her türlü varlığa karşı sevgi gösteren ve çevrenin korunması hususunda hassasiyete sahip olan Hz. Muhammed de “*Sizden biriniz bir ağaç dikerse, sevabı dikene yazılır*” diyerek doğa sevgisinden sadece bir örnek sunmuştur(Tetik 2006:67; MEGEP 2006:15;Gül 2007:93-98; Kılıç 2009:80,90-91; Nebioğlu 2013:67-68; MEGEP 2013:17;Küçük 2015: 460-461; Komisyon 2016:73-74,115;<http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44>(23.01.2017); http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf(26.02.2017).

Sonuç

Ahlâk, tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektörünün de temel taşlarından. O, soyut bir kavram olmakla birlikte insan yaşamına somut yansıması olan bir unsurdur. Ahlâkın bu özelliği sebebiyle turizm sektöründeki tüm işletmeler/hizmetler ve bu hizmetlere bağlı görev yapanlar, ahlâk/ahlâk felsefesi çevresinde hareket etme ve Kuran'ı ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'in yaşamını/sünnetini esas alma bakımından bir yükümlülüğe sahiptir. Hz. Muhammed, “*Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim*” demekte ve onun bu sözünü, eşi Hz. Aişe “*...O'nun ahlakı tamamen Kuran'dı*” cevabını vererek teyit etmektedir (Yardım 1998:395-396; Kılıç 2009:88-89). Netice itibari ile turizm sektörünün önemli mümessili olan rehberler, “*(Güzel) Ahlâk anlatılmaz yaşanır*” felsefesini kendilerine temel ilke olarak benimseme zaruretindedir. Grubun lideri olarak hem eğitici hem yönetici hem de kültür yorumcusu olarak rehberlerin uymaları gereken ahlâkî ilkeler vardır. Bu ilkeler, toplumu ayakta tutan değerlerdendir. Dolayısıyla toplumda liderlik vasfına sahip rehberler de, ahlâkî ilkeleri hem benimsemek hem de hayatlarına uygulamak ile yükümlüdürler.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Kadir (2014). “Etik-Ahlâk İlişkisi ve Etiğin Gelişim Süreci”, *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2),s. 22-32.
- Arık, Durmuş (2015). “Geleneksel Türk Dini”, *Dinler Tarihi El Kitabı*, Ed. Baki Adam, Ankara.
- Arslan, Ali (2015). “İslam Ahlakının Temeli Olması Bakımından Sünnet ve Müslüman İmajı Açısından Gözönünde Bulundurulması gereken Noktalar”, *Geçmişten Geleceğe Ahlak*, Bartın, s. 347-366.
- Ateş, Mustafa (1992). “Resûlullah'ın Örnek Ahlakı”, *Diyanet İlmî Dergi*, Temmuz- Ağustos- Eylül, C. 28,S. 3, s. 3-28.
- Ay, Mehmet Emin (2010). *Din Eğitimi ve Din Hizmetlerinde Rehberlik*, (Ünite 9-10), Ed. Mehmet Emin Ay, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Baş, Erdoğan (2015). “Kur'an'da Güzel İnsan Modeli”, *Geçmişten Geleceğe Ahlak*, Bartın, s. 293-309.
- Çağrı, Mustafa (1989). “Ahlâk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara, C. 2, s. 1-9.
- Çapcıoğlu, İhsan (2015). Erol Güngör Düşüncesinde Ahlâkın Temellendirilmesi ve Sosyal Ahlâk, *Geçmişten Geleceğe Ahlak*, Bartın, s. 183-189.
- Danişmend, İsmail Hami (b.y.?). *Garb Menba'larına Göre Eski Türk Seciye ve Ahlâkı*, İstanbul, İstanbul Kitabevi.
- Efendi, Kınalızâde Ali (b.y.?). *Ahlâk*, Haz. Hüseyin Algül, 1001 Temel Eser 30.
- Ersoy, Mehmet Akif (1990). *Safahat*, (Haz. M. Ertuğrul Düzdağ), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Goeldner, Charles R.- Ritchie, J. R. Brent (2006). *Tourism Principles, Practices Philosophies*, Canada.
- Görgün, Tahsin (2010). *İslâm Ahlâk Esasları*, Eskişehir, (İÖP).

- Gül, Nadibe (2007). *Kur'ân ve Hadislere Göre Hz. Peygamber'in Kişiliği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Gürer, Banu (2013). "Din Eğitiminde Bir Değer Olarak "Kul Hakkı" Kavramı: İmam Hatip Liseleri Meslek Dersleri ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 44 (1), s. 205-246.
- http://culturalguiding.com/Help/PDF/The_Tourist_Industry_and_Becoming_a_Guide.pdf.(26.02.2017).
- <http://www.aro.org.tr/rehberin-rehberi-detay.asp?id=44>(23.01.2017).
- http://www.edb.gov.hk/attachment/en/curriculum-development/kla/pshe/nss-curriculum/tourism-and-hospitality-studies/Tourism_English_19_June.pdf(11.05.2017).
- http://www.namibiaturism.com.na/uploads/file_uploads/Code_of_Conduct_and_Ethics_July_2013.pdf (21.03.2017).
- <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide>(12.02.2017).
- Kenyon, Alexandra J.- Wood, Emma H. (2009). *Resource Guide in Exploring Ethics A Practical Resource Guide for Tutors and Students*, Leisure Sport and Tourism Network, December.
- Kılıç, Ünal (2009). "Hz. Peygamber'in Ahlâk'ı ve Güzel Ahlâka Verdiği Önem", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIII/1, s. 79-97.
- Koca, Suat (2016). "Hadis Rivayetlerinde Ahlak Kavramı:Literal-Semantik Bir Analiz", *Journal of Islamic Research* 2016, 27(2), s. 173-182.
- Komisyon (2016). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı 8*, Ed. Ahmet Meydan, Ankara Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kotku, Mehmed Zahid (1983). *Kırk Bir Hadisle Mü'minlerin Vasıfları*, İstanbul, Seha Neşriyat.
- Koyuncu, Zehra Alkan (2006). *Kitab-ı Mukaddes ve Kuran'ı Kerim'de Ortak Ahlâk İlkeler*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Kozak, Meryem Akoğlan-Yetgin, Duygu (2013). "Profesyonel Turist Rehberlerinin (Ptr) Yetkinliklerinin Mesleki Yeterlilikler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *14. Ulusal Turizm Kongresi*, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Turizm Fakültesi Yayınları No:1, s. 408-428.
- Küçük, Mehmet Alparslan (2015). "Turizm/İnanç Turizmi-Ahlâk İlişkisi", *Geçmişten Geleceğe Ahlak*, Bartın, s. 433-471.
- Küçük, Abdurrahman (2015). *Siyaset Yazıları*, Ankara, Berikan Yayınevi.
- MEGEP (2006). *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Turizmde Rehberlik*, Ankara, Mili Eğitim Bakanlığı.
- MEGEP (2013). *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Turizm ve Rehberlik*, Ankara, Mili Eğitim Bakanlığı.
- Nebioğlu, Kamil Gökhan (2013). *Meslek Etiği:Turist Rehberleri Üzerine Araştırma*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Özer, Salim (2010). "İçkinin (Alkollü İçeceklerin) Yasaklanmasında Fukahanın Esas Aldığı Ölçüler", *Bilimname*, XVIII, 1, s. 55-91.

- Polat, Selahaddin (1977). “Hadislerle Resulullah’ın Ahlakından Örnekler”, *Diyanet Dergisi*, Temmuz-Ağustos, C. XVI, S. 4, s. 197-199.
- Polat, Kemal (2016). “Türk Kültüründe Vefa”, *Prof. Dr. Abdurahman Küçük’e Armağan*, Ankara, Berikan Yayınevi, s. 687-716
- Sadak, Bekir (1980). *Tac Tercümesi*, C. I-5, İstanbul, Eser Neşriyat.
- Sami, Şemsettin (1985). *Kamusî Türkî (Temel Türkçe Sözlük)*, İstanbul.
- Şeker, Necmeddin (2011). “Sözlü İletişimde Nebevî Metot Hz. Muhammed’in (AS) Konuşma Üslubu Ve Adabı”, *Toplum Bilimleri Dergisi*, Temmuz-Aralık, 5 (10) , s. 111-128.
- Tetik, Nuray (2006). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Ve Müşterilerin Turist Rehberlerinden Beklentilerinin Analizi (Kuşadası Örneği)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir.
- Tour Guiding* (2006). Virtual University for the Small States of the Commonwealth, Canada.
- Tunç, Ramazan (2010). *Çalışma Hayatında İş Etiği Ve Turizm Sektöründe Bir Uygulama*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar.
- Türer-Celal-Küşat Ali (2007). *Temel İslâm Bilgileri Ahlâkım*, Ed. Mehmet Emin Özafşar- Recai Doğan, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Yaka, Zeki (2015). “İslâm Hukukunda Ahlâkın Hukuk İçindeki Yeri ve Hukukun Tesir Gücüne Etkisi”, *Geçmişten Geleceğe Ahlak*, Bartın, s. 367-393.
- Yarcan, Şükrü (2007). “Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme”, *Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 1, s. 33-44.
- Yardım, Ali (1998). *Peygamberimizin Şemali*, İstanbul, Erkam Yayınları.
- Yılmaz, Semih Sait (2010). *Turizmde Global Etik İlkelerin İş Etiği Açısından İncelenmesi*, (Uzmanlık Tezi), Ankara.

Extensive Summary

“Tourist Guide” As Moral Motif

Morality is the most important virtue and cornerstone of the tourism sector. It is the source of living in communities. Indeed, It is an abstract concept, but it is concrete in human life. Morality, religion is one of the most important elements. Because of this is characteristic feature of morality. Moral value is a common feature in all sectors where religion is active. Prophet Muhammad said “I was sent to complete the moral of the good” and Aishe said “... his morality was entirely the Qur’an”.

In this context, guides are obliged to move around the moral/moral philosophy. They are required to adopt and live the moral philosophy. The guides, who are important representatives of the tourism sector, have principle of “(Beautiful) Morality is experienced”. They are leader of the group, educator, administrator and cultural commentator.

Morality principles are the values that keep society alive. Guides have the leadership qualities in society. So, they must adopt ethical principles and apply them to their lives. The qualities that are required / included in the guide are briefly listed. Because these are the basic criteria for the guide to do his job properly.

The guide must be honest. The guide should act sincerely. This principle is related to “truth, honesty and loyalty”, which are the essential elements of religions common order and morality. Guide must have a lecture. This attribute is associated with the influence of the guide on the group/community. Guide must be objective. In other words the guide should be embracing. These features are related to “Justice”, “embracing” and “tolerance”. Guide should be funny. In Islam, it is considered a favor to meet people with smile. Guide know or should know protocol rules. Because man is a supreme being. The guide must be aware of it. Guide should meet the needs of tourists. This article is related to word of “Neighbors are not hungry while lying on hungry”. The guide should be patient. In this context, the guide should be prepared for unexpected events. Because They have the leadership feature. The guide should stay away from harmful substances. Islam forbids harmful habits. It is possible to increase these examples. As a result, the guide should be a pioneer as a leader.